

Det finnes omtrent 45 arter av sjøfugler i Antarktis, men bare noen få har tilpasset seg det ekstreme miljøet inne på kontinentet. Her lever de på grensen av hva som er fysiologisk mulig og kan fly turer på opptil 11 000 km for å finne mat.

Snøpetrelen er umiskjennelig med sin hvite fjærdrakt. Den hekker i spredte kolonier rundt Troll.

De marine fuglene

Sjøfuglene i Antarktis er nært knyttet til det marine miljø og henter all sin næring her. De tilbringer hele livet på havet, og er kun på land i hekketiden. I Antarktis er det særlig tre artsgrupper som dominerer blant sjøfuglene. Dette er pingvinene (sju arter), albatrossene (seks arter) og petrellene (23 arter). Pingvinene utgjør 85 % av sjøfuglenes totale kroppsmasse (biomasse), og er derfor viktige konsumenter i økosystemet.

Tilpasninger

De fleste sjøfuglene hekker langs kysten av kontinentet eller på øyer i havområdene rundt. Bare noen få arter har tilpasset seg det ekstreme miljøet inne på selve kontinentet, og de sjøfuglene som har gjort dette er de eneste virveldyrene du finner her inne. Blant disse finner vi flere arter av pingviner og petreller. Tykke lag med underhudsfett, mye varmende dun og en tett fjærdrakt er tilpasninger som gjør livet mulig. Underhudsfettet gir isolasjon, men utgjør også en viktig matreserve i perioder hvor det er lite næring å finne.

Hekkesesongen

Hekkesesongen i Antarktis strekker seg fra slutten av november til slutten av februar. Hekkeforløpet er lagt opp slik at næringstilgangen skal være best mulig når ungene blir uavhengige av foreldrene. For mange arter er den lille rekelnende krillen det viktigste byttedyret, sammen med ulike arter av fisk.

Artene ved Troll

Rundt den norske forskningsstasjonen Troll finner vi tre fuglearter. Antarktispetrelen er trolig den mest tallrike. Den hekker i store og tette kolonier på barmark. Det finnes flere kolonier i området sørøst for Troll (Jutulsessen). Antarktispetrelen oppholder seg hele året i drivisen, men bruker fjellene langs kysten og nunatakene i innlandet som hekkeplass om sommeren. Koloniene i Dronning Maud Land ligger ca. 200 km inn fra kysten (iskanten). Fuglene må derfor gjøre lange turer for å skaffe mat til seg selv og ungene. Spesielt gjelder dette tidlig i hekkesesongen,

når drivisen gjør avstanden ut til åpent hav enda større. Fugler fra Svart-hamaren utstyrt med satellittsendere har vist at Antarktispetrelen kan gjøre enkelturer på opptil 11 000 km! De søker da over isfylte havområder som er flere ganger større enn Barentshavet!

Snøpetrelen er den andre av petrellene som har tilhold rundt Troll. Den er mindre enn Antarktispetrelen og umiskjennelig med sin hvite fjærdrakt, svarte øyne, nebb og føtter. Snøpetrelen kan også opptre i store kolonier, men foretrekker grov blokkmark hvor reiret kan plasseres trygt i hulrom under steinene. Tettheten av reir blir derfor sjelden høy. Kolonier av arten forekommer spredt i fjellområdene over hele Dronning Maud Land.

Sørjoen er rovfuglenes representant i Dronning Maud Land. Sørjoen livnærer seg i hekketiden utelukkende på egg, unger og voksne fugler av de to petrellartene. Den hekker også nesten bare i tilknytning til petrellkoloniene, og da i størst antall ved de store koloniene. Reiret legges på barmark, og det forsvares aktivt med angrep fra luften dersom

Gulltoppingvinner på Bouvetøya.

noen skulle bevege seg innenfor "territorialgrensene". Sørjo er en kraftig og robust art som på imponerende vis – men også brutalt – kan angripe og drepe voksne antarktispetreller i flukt.

Forskning og overvåking

Det meste av norsk forskning på sjøfugl i Antarktis har foregått i Svarthamaren i Dronning Maud Land og på Bouvetøya. Svarthamaren er en nunatak som ligger ca. 100 kilometer øst for Troll. Her finnes den største kjente antarktispetrellkolonien i verden. Kolonien teller nærmere 250 000 hekkende par. I tillegg hekker også mange par av snøpetrell og sørjo i samme område. Stasjonen Tor ble i 1992 etablert ved foten av fjellet som base for arbeidet. Her har forskerne først og fremst konsentrert seg om fuglenes tilpasninger til det ekstreme miljøet de lever i, og hvilke hekkestrategier de har utviklet for å kunne overleve i dette barske miljøet. Det gjennomføres også langsiktig overvåking av sjøfuglbestandene i Svarthamaren for å øke kunnskapen om hvordan de påvirkes av endringer i miljøet. Slike lange tidsserier er også viktige for å kunne forstå og forutsi effekter av klimaendringer.

Bouvetøya

Den lille sub-antarktiske Bouvetøya er interessant i forsknings- og overvåkingsammenheng på grunn av sin isolerte beliggenhet. Øya har store bestander av blant annet ringpingvin, gulltoppingvin og pelsel. Siden 1976 har Norsk Polarinstittutt drevet forskning og overvåking på disse artene, og siden sesongen 1996/97 har dette arbeidet vært et ledd i et internasjonalt program for overvåking av økosystemet under konvensjonen for bevaring av marine levende ressurser i Antarktis (CCAMLR).

Nye muligheter

Ved utvidelsen av Troll til helårsstasjon og åpningen av flystripe på blåisen i februar 2005, er det åpnet for nye muligheter innen overvåking og forskning på sjøfugler i Dronning Maud Land. En interessant mulighet er å etablere et forsknings- og overvåkingsprogram knyttet til de store petrellkoloniene i Jutulsessen-området. Dette vil kunne bli svært

Antarktispetrellen hekker på barmark i tette kolonier.

Sørjoen lever av egg, unger og voksne fugler av snø- og antarktispetrell.

verdifulle dataserier som støtte til aktiviteten som allerede pågår i Svarthamaren. Ved at det nå skal være bemanning på Troll hele året, kan tid frigjøres til mer forskning ved at f.eks. overvintreterne kan ha praktisk ansvar for overvåkingsaktiviteter.

Forskningsstasjonen Tor ble etablert ved Svarthamaren i 1992. Den store antarktispetrellkolonien ligger i fjellskråningen bak.